

HÁZI PATIKA

1663 k.

- 1 *Sárgaság ellen.* Firfiunak vigy egy him récét, aszony állatnak nöstint, es a feie teteit mozd meg, az után mezd meg, es a virit czepegezd borban vagy serben, es ad meg innya a betegnek, használ. Probatum est.*
- 2 *A melly gyermeken az öklelet van, a vagy meg sérődik, arrul valo orvosság.* Az sértütt oldalát meg kell mizzel kenni, es seprü fünek a magvát le kell fosztani, azzal bé kell hinteni, es a keserü lapunak a kilső riszivel be kell kötni, azután káposzta levéllel. Probalat dolog.
- 3 *Szem fájásról.* Törd meg az cukrot ígett témsóval, es ezt az irat crezd bé az szemedbe.*
- 4 *Hideg lelés ellen valo orvosság.* Az kopotnyikot közép szerü meleg kemen-czében meg kell aszalni, es porrá törni, es borban kés hegyin kell vetni. Azt a betegnek jó ideien reggel meg kell melegen adni, ha bor nincz, csak szilva lében, vagy teiben; ugyis jó.
- 5 *Seris ellen valo orvosság.* A kákának gyükerit, a földi bottzának gyükerit, fekete nadárnak gyükerit, roz lisztet, kender magot, három tikmonyat, es ezeket erőssen meg kell törni, az után ugy kell melegiteni, es az után ruhára kenni, kilencz napig minden harmad nap meleggel uyétani. Az után ezeket az orvosságokat vagy emberre, vagy gyermekre minden harmad nap kell varrani; próbált dolog.
(Szegezés ellen orvosság...)
- 6 *Vér has ellen igaz ny orvosság.* A melly nyulat a két Boldog Aszony napia között fognak, annak az nyulnak a viriben, míg eleven, márczanak egy kis ruhát, es mikor vir has van az emberen, mossak meg egy kevéssé azt vires ruhát veres borban, es agyák meg innya, el áll rola. Probatum est.
- 7 *Más. Vér has ellen valo orvosság.* Szereczen diot meg kell aprítani, roz lisztet, eleven szenet meg kell törni, es meg kell szitalni, meleg mizzel kell együtt czinalni. Az után ruhára kell kenni, es a köldökire kötni, aztat harmad napig raita tartani, es az után azon szerint kell czelekedni 9. napig.
- 8 *Más azonrul.* Szed meg az uti fünek magvát, tiszticz ki pelyváibul, szaraicz meg, törd meg. Azonban kenyeret piricz, es vayal kend meg, es azzal a maggal a kenyeret hincz meg, uyonnán vaiazd meg, es piriczd, es ugy ad meg enni. Azt pedig gyakran czelekedgyed, ha lehet napiában egy nihánszor, ugy fog használni.
- 9 *Más. A nyavalyvárul való orvosság.* A Jékembernek bzontyát (u) vakard meg, es annak porát ved meg, az nyavalyás embernek ad meg innya; használ.
- 10 *Föveny ellen; nota bene.* Végy papmonya füvet, azt törd meg, es vaiban ránczd meg, az után jó melegen a lágyékiát kend meg véle. Igen jó.

- 11 *Purgatio.* Vegy 25 vagy 30 sár fü magot, tiszticzd meg a felső haiából, azt tanyiron késsel törd meg, egy kis (meleg) meleg borban keverd meg, es azt id meg. Fekügyél melegre, ne hánkodgyál, czendesscn (aludgyál), igr fog purgálni. Probatum est.*
- 12 *Gyomor fáádsrul.* Tyukmonyat eczetben meg kell rántani, es gyomrára kötni. Probal orvosság.
- 13 *Hagymázat ellen.* Vedd a kender mag olait, kend meg az embernek minden testit véle, es nem hatalmaszkodik az embercn.
- 14 *Más azonrul.* Levesczikomot szeggyél, ha tölben liszen, gyükerit ássad, fokhagymát büven tiszticz, es erőssen öszve törd, es minden testit betegnek kend meg véle, kiválképpen tálpát. Igen jo.
- 15 *Torok gyik ellen.* Az árva czalánt forro vizzel önczd meg, es ruha között, a mint el tüheted, közd a torkodra, meggyogul.
- 16 *Az feiérségrül.* Len magot es borostyánt egy kevés kénkővel töri eggyüve, es egy kevés bortis tölcz koziben mikor főzöd. Ha estve, regvel mozdasz a viziben, igen szép feiér es gyenge liszesz.
- 17 *Főveny ellen.* Végy avagy metélly mennél erősseb tormát aprora, az az koczka formára, a' mennit akarsz, es egy része légyen legh erősseb égett bor, két része azon metélt torma, es állyon 24 oraig, azutan a' mennyit meg lehet egy vagy két kalannal estve es reggel es hasznal.*
- 18 *Gilisztarul valo orvosság.* Feiér ürmöt tehén epével együtt serpenyüben kell meg főzni, es a hasára melegen kötni, egy nap raita tartani, egy nihánszor míg melegszik, halva migyen ki a giliszta az cemberbül.
- 19 *Az melly aszonnak teie el vész.* A boczfának gombáiát aszald meg, törd meg, add meg innya borban, a teie meg gyül es leszen. Probatum est.
- 20 *Az melly aszonnak havi betegs[e]jge vagon.* Végy egy tikmonnyi szerezzen dio virágiát, főzd meg kenyir héya alatt, es igr aggya innya annak a levit a betegnek, meg gyogul.
- 21 *A melly embernek tüdeie vagy máya el vész.* Vedd uizit a feier ürömnck, édesicz meg nád mizzel, tiz nap egy más után ezzel illycn mindennap, meg gyogul.
- 22 *Az melly ember az itelt nem kévánnya.* A kék liliumnak gyükerit törd meg, mint egy tormát, főzz meg egy tyuk fiat kevés soval, az tyuk finak az levit fél napig tarczra raita. Az után szürd le a leuit, igyad melegen, egyszer fekügyél le, takargazd bé iol magadat, az után ethel, mint egy ember.
- 23 *Az melly embernek béle alá száll.* 12 edei [!] czigát töri meg o háiban, főzd meg azt, az után flautromul kend ruhára, es közd fel vánkusul, igen hasznal. Probatum est.
- 24 *Mirigy ellen.* Cziphrust, levendulát, izopot, farkas almát, papmonya füvet, bocztza fát, de a felső héyát le kell vakarni, czak az zöldit czinállyak ehez. Mind egyben kell törni mozárbán, es együtt borral meg kell füzni, es ennek a levit innya, míg beteg, meg gyogul. Probatum est.
- 25 *A kinek száíát az iz eszi.* Szed meg a czerfának az also héyát, főzd meg borban, egy kevés timsotis vess beli, kenyir hai alatt főzd meg. Ezzel mossad a fogadat, igen hasznos. Probatum est.
- 26 *Horot ellen igen jo orvosság.* Az örvény avagy omán gyükerit főzd meg borban, adgyák meg innya egy nihánszor estve es reggel melegen. Minden undokságot meg lagyit az mellyiben, es ki tisztittyá s el állittyá emberrül az hurutot.

- 27 *Ugyan azonrul.* A köménnek az gyükerit meg kell borban főzni, a vagy uizben, azt kell innya adni, használ.
- 28 *Nota bene! A melly embernek a méllyiben kél a kelevén.* A pápa füvet kell borban meg főzni, es veres olait kell köziben tölteni, azt melegen igya, a mint el türheti. Ennél job orvossága nincsen.
- 29 *A ki nem vizeletit.* A szarkának az agya veleiét vegyék egy pohárban, tölczenek bort reá, adgyák meg innya, azonnal meg indul.
- 30 *A melly embert a nyavalya bánitya.* Mártiusban kell lüni szarkát, es annak feie veleit ved ki, es szárícz meg, porrá kell törni. Ad meg innya a nyavalyás embernek, meggyogyul. Probatum est.
- 31 *Hogy az aszony embernek sok teie ligen.* A kömény magot főzd meg borban, es annak levit teiben együtt igya meg, elég teie liszen.
- 32 *Az kibén giliszta vagyon.* A szarvasnak a szarvát meg kell égetni, törd meg szépen, ad meg innya vizben melegen, meg hal töle a giliszta.
- 33 *Szemnek világoztatására.* Kerezd a nyulnak epéiét, mizet es uizet, de essö viz ligen. Ezeket elegicz öszve, tarcz üvegben, kend meg a szemedet véle. Kilencczed napig próbáld meg, tiszta liszen szemed, hogy csak el czudálkozol raita.

Következnek mas féle orvosságok.

- 34 *A kinek meg hidegült gyomra vagyon.* Szereczen dio virággal élyen ételben es italban; meg ipiti es melegíti az gyomrát, mély igen hasznos.
- 35 *Koszos fő ellen.* A szarvasnak szarva veleit vegyék ki, es mikor meg mossák az feiét, azzal kennyik meg a feiét, meg gyogyul.
- 36 *Kopasz fő ellen.* A vakandokot igezd meg büröstül, törd meg, szítáld meg. Ha akarod, hogy haiad ligen, kend meg fa olayal, es hincz az vakandoknak porával, próbáld meg, hogy elig haiad liszen.
- 37 *Mas ugyan azonrul.* Az mogyoro bélt meg kell törni, es mezben kell vegyíteni, azzal kell kenni, igaz elég haia liszen.
- 38 *Korságrul.* Egy lencze szemnyi pézmát kell vetni egy kalán roza uizben, azt meg kell innya, el áll róla.
- 39 *A melly embernek foga busa fái, a' vagy a' pojaia sebes, dagadott.* Egy kis izopot mizzel, es egy kis timsot uizben kell meg főzni, azzal mossa belöl a száiat, fogát, es használ.
- 40 *Hogy a fogad feiér ligen.* Vigy árpa lisztet, vegyicz meg mizzel es soval, es azzal dörgöld a fogadat, meg tisztul.
- 41 *Szonak tisztulására.* Rutát, sallyát, kömént, izopot. Ezeket törd meg egyben, es melegen borban estve, reggel igyad; szép tiszta szavu liszesz.
- 42 *Hogy az egerek es potkányok meg ballyanak.* Végy meszet, kin követ, galicz követ, törd meg mázárban, es vegyicz lisztet köziben saittal. Vezd oda a hová egerek szoktanak iárni, méhelen valamely benne eszik, azonnal meg hal.
- 43 *Ha akarod, hogy a békák halgassanak.* Végy egy darabot abban faban, a kit a menykü meg ütött, vesd a vizben, a hol kiáltanak. Azonnal el hadgyák a kiáltást.
- 44 *Hurut ellen.* Sallyát enni, es meg főve a leuit innya igen jo, vires undokságotis ki hánya a huruttal, ha ezeket czelekszed.
- 45 *Hideg lelés ellen.* Az angyelica füvet főzd meg borban kenyér héy alatt, ad meg innya, igen jo.
- 46 *Hurut miatt a kik igen kinzodnak.* Illyen italt kell nékik adni: vigy 12 szem

fugét, fél marok tengeri szőlöt, köminnek gyükerit, nád mizet. Vizben ezeket főzd öszve, es az undok nyálat ezek által kihannya. Felette igen jo.

- 47 *Viszketeges szemrül.* A Szent János füuét, mellyet Szent Iván fűvénekis hinak, mikor virágos, főzd meg erőssen tiszta vízben, annak utánna mossad melegben a vizivel a szemedet gyakorta. El áll rola a viszketeg, bizonynal szemednekis világosságot ad.
- 48 *Vér has ellen.* A dio fa virágiát meg kell aszalni, meg kell törni, öreg embernek borban meg kell innya adni, gyermeknek pedig tyukmonyban igen igen io.
- 49 *Más azonrul.* Holt embernek csontyát faragd meg, azt a port id meg, es meg gyógyulsz.
- 50 *Torok fáiasrul valo orvosság.* Vigy tyukmony feiéret, habard meg szépen timsoval, vess temiént beli egy kevés mizzel, ezeket erőssen habard öszve. Melegben lévén czeppure kell kenni, ugy a torkára kötni, akár kék posztora kennyed; a feie lágyárais nem árt kötni, sérísrülis igen jo, de egy kevés sáfrántis ves beli.
- 51 *Gyomrod ha meg hüll es hánsz.* Végy aszu fodormentát, szelid szekfüvet, ezeket törd öszve, mint egy pogácát gyurd öszve mizzel, hincz meg felül törött szekfüvel, melegicz meg. Ugy melegben tegyed az gyomrára, a vagy az köldökire, igen hasznos.
- 52 *Hurut ellen.* A kezke teiet forrald meg, jóféle sáfrántis vess béli, estve reggel igyad. Mikor le akarsz feküdni, jo melegben, a mint el alhad, el allitya a hurutot. Gyermekekis igen jo.
- 53 *A melly öreg ember hurut.* Végy sállját, fenyü magot, egy kevés egisz sáfránt, főzd meg mizzel borban kenyir héy alatt, azt igya reggel estve, igen jo.
- 54 *Torkában ha két gyermeknek.* Végy tyukmon szikit, azt erőssen meg sozzák, az után a feie lágyat kennyik meg véle egy kis vayal együtt, len czeput a vagy egy kis kék posztotis marczanak az gyermek vizelletiben, tegyék ugy a feie lágyára, azis jo.
- 55 *Öklelet ellen kis gyermeknek.* Végy tengeri baraczk magot, a menyit gondolod, azt meg kell törni, es a borban meg főzni, egy kis sáfrántis beli vetni, ruhát beli mártani, es ugy tenni oda, ahol az öklelet van.
- 56 *Öklelet öreg emberekben ha van.* Végy piritott kenyeret, öncz meg meleg eczettel, hincz meg szelid szekfüvel, es tedd az okleletre, használ.
- 57 *Kolika ellen.* A tehén ganait fa olaiban meg kell rántani, egy kis szekfüvét belé kel vetni, azt a hasára kell kötni. Nem lehet oly nagy has fáias, kít el nem vest. Probatum est.
- 58 *Sárgaság ellen, ha gyermekekben van.* A sindelen a ki zöld moha terem, csak abban fürödgyék, igen jo.
- 59 *Gyujtován hideg ellen.* Czak a maga vizelletit öncze a tűzben minden nap, mig el nem mulik rola; el hagyja.
- 60 *Giliszta ellen.* A feier ürmöt kell meg párolni, azt ugy azt [!] a hasára kötni.
- 61 *A vagy.* Az bőrököt forro vayal vagy borral meg önteni, es ugy rá kötni, igaz, hogy meg gyógyul.
- 62 *Virt mikor az ember hány, orra vire vagy mikor fut.* Az asztal lábának a szegét vegyik ki, es tarcza azt a job keziben; el mulattya.
- 63 *Gutta ütésrül.* Kerezd meg azt a követ, a ki az mennyckből le esik, vessik az italban, es arrül igyik az olyan ember. Igen jo.

- 64 *Nebéz nyavalya ellen.* Végy vakandoknak szivit, es száraicz meg. Törd meg erőssen, es itálban betegnek add innya es használ.
- 65 *Szegezis ellen.* Duhnnádbul vagy vánkossdbul vegy tollat, es nyereg alatt a nemezbül szegy egy kevés szört, ezeket az eszközöket forro borral vagy eczetel oncz meg, vizzelis jo, ha egyéb nincz, es ted melegen a szegezis helyirc, használ.
- 66 *Nátba ellen.* Az kék papirorost borban kel mártani, az törött szekfüvel meg kell (. . .) hinteni, es meg kell szárítani, es azzal a papiroossal kell magát füstölni.
- 67 *Hideg lelésrül.* A szép szölö vizet kell innya adni, es használ.
- 68 *Más azonrul.* Igyik roza vizet, es ki veri belöle az hideget.
- 69 *Hagymázatrul.* A levestikomnak a levelit meg kell főzni eczetben, ha pedig a levelit nem talállyák, ássák ki a gyukerit, metéllyik aprora, főzzik meg erőssen, es ha meg hüül, harmad napig kennyik véle, mindennap egyszer, tetétul fogva talpig minden testit, az után takariák iol bé, hogy meg ne fáz-zék, czak az orczáia légyen kin, hogy meg veritékez-zék; használ.
- 70 *Más azonrul.* Végy egy iczére valo fenyü magot, es azt erőssen forrald meg vas fazékban, es jo meleg ferdöt cináltas es harmad napig fürödgy benne, semmi nyavalyád nem lesz.
- 71 *Füledben ha valami fireg buy.* Az eczetet heviczik meg <er> mennel melegben, a mint az ember el türheti, tölczik a füliben, es ha az eczet meg hideg-szik a füliben, ismeg meleg eczetet tölczenek belí, es meg öli benne, es ki hozza.
- 72 *Gyomor fájárul.* Nyarban a szép gyenge ürmöt szed meg, nyersen kössik reá reggel, es az nap raita lígyen, más nap el vegye rola. Ha mégis fai, többet tigen reá es használ.
- 73 *Fő szédülésrül.* A szék fünek kell vizit venni, es minden reggel, mig az feie szidedeleg [!], annak szemit kenni véle, es el hadgya.
- 74 *Árpás szemrül.* Egy kis ruhát kell a pipacz viziben mártani, es azt rea tenni, el mulik.
- 75 *Varas förül.* Végy timsot, kösot, temiént, viaszt, vaiat. Ezeket öszve kell <kenni> cinálni, es aval kenni, meg gyógyul.
- 76 *Tetves es serkis feirül.* A lugban főzzön rutát, es feiér ürmöt, megis mossa azzal a feiét, ugy használ.
- 77 *Feied ha akkor fái, mikor az szemed, arrul a fü fájárul valo.* A Boldog Aszony méntaiát föld meg tiszta vizben, es abban mozd feied, es használ.
- 78 *Szaraz betegségrül.* Végy boriu máyat, maiorannát, fodor mentát, rutát. Ezeket vagdald jól öszve, égessenek belöle, vizet adgyák meg innya; meg gyógyul.
- 79 *Izop vizinek haszna.* Regvel ha jól iszol az viziben, hurutot meg gyógyit, ember tüdeinek igen használ, fog faldalmot meg gyógyit, fül zugását meg allittyta.
- 80 *Sállya viznek haszna.* A ki reggel egy kalánnal meg iszik benne, máyának faldalmát el veszi, agyék fáiást meg gyógyit, tüdödöt meg tisztittyta, belső betegségrül jo, oldalad faldalmat meg gyógyittyta.
- 81 *Kömény vizinek haszna.* A ki reggel egy kalánnal meg iszik benne, mirget el oszlat emberben, ha a szemit meg keni véle, vékony, gyenge hályogot le hasit, tödönek, mayanak igen használ, vizzelletit el indittyta, oldala faldalmat meg gyógyittyta.
- 82 *Vizi ménta vizinek haszna.* A ki reggel estve iszik benne, belső fakadást meg gyógyit, ember béle közöt valo ruttságot meg tisztit, a fekete sárt emberbül ki

- tisztította, mirigynek ellene áll, vizketeget gyógyít, fő fáidalmat könnyebbit, ember orczáát ekessíti, ha mozdik véle.
- 83 *Feiér lilium haszna.* Ruttsagot, sebeket gyógyét, az kit kigyó meg mar, reggel es estve kell innya, szárasz köszvéntis meg gyógyít. Igaz.
- 84 *Fekete ürömnök haszna.* Valaki borban, a vagy eczetben meg főzi, faio feiét meg mossa benne, es melegben keszkenőben feiére köti, meg gyógyul.
- 85 *Item azonrul.* A melly aszony állatt nem szülhetne, főzzik meg eczetben, melegen adgyák meg innya, az mint el türheti, mingyárt szüli az gyermeket.
- 86 *Item.* Ha gyükerit a fekete ürömnök meg főzik, vagy borban vagy vízben, a melly aszony állatban meg holt a gyermek, adgyák meg innya, es ki adgya a' meg holt gyermeket.
- 87 *Item.* Ha a fekete ürömnök a vízben reggel es estve hat kalánnal meg iszik, embernek vizelletit meg <állitya> indította, vesik között valo követ meg olvaszt. Hálálra valo kelevént meg gyógyít, gyomrát meg eresztí, mellye fáidalmát meg gyógyította, huratot meg állit az emberben.
- 88 *Ruta vizinek haszna.* Sárt emberbül ki tisztít, régi huratot emberbül ki tisztít, tüdön valo kelevint el szaraszt, kinek torka sebes, meg gyógyította.
- 89 *Uti funek haszna.* A ki ennek a vizit isza estve reggel 4 kalánnal, nedvességos huratot meg tisztít, bél poklosságot meg gyógyít. Szem fáiasnak daganattát meg lankasztja, aiaka kinek fáí, meg gyógyította; hideg lelisrülis hasznos.
- 90 *Roza viznek haszna.* Valaki estve azt isza, a kibül vir folyna, meg gyógyul, es meg áll. A ki száiat mossa véle, büdös száiat meg tisztít, ember hasat meg tisztította s meg könnyebbiti, fő fáidalmátis el viszi, büdös sebet meg gyógyít. Fog fáíást meg czendesíti.
- 91 *Viola viznek haszna.* Hat kalánnal ha meg iszol benne, köszvénybül meg gyógyét, ember lépenek igen használ, gyomor hévségét meg hivesíti, fül zugását meg állította.
- 92 *Farkas alma vize haszna.* A ki ennek a vízben iszik két kalánnal, a kinek mellyiben kél, meg gyógyul. Hideg lelist el távoztattja.
- 93 *Székfü vize haszna.* Ha reggel benne iszol, fő fáidalmot el viszen, vizelletit indit, emberben követ ront, dagadozot gyomrot gyógyét, hideg lelést el távoztat, poklosságtul meg gyógyít, sebeit az vize meg gyógyét.
- 94 *Száia kinek meg vész.* Vigy soksát es mizet, főzd meg tiszta vízben, es mozd véle gyakorta, meg gyógyulsz.
- 95 *Vizelleti kinek meg áll.* Vedd az ött levélü fűvét, főzd meg uizben, es azt id meg.
- 96 *Föben vagy fülben ha benne kél.* Hangya monyat vigy ruhában, es faczard a fülben, meg gyógyul.
- 97 *Szunyog ellen.* Az lonak üstökibül kell ki szakasztani, es az aito feliben es az ablak felet kell fel függeszteni, es nem marad a házban szunyog.
- 98 *Szem fáias ellen.* A feiér ürömnök a szép zöld es gyenge levelit a fáio szemre kell tenni es kötni, igen jo.
- 99 *Szonak hangos voltárul.* Az izopot uizben ha főzöd, estve reggel iszod, az gyomrát meg tisztította, szodat hangosította.
- 100 *Sziu fogás ellen.* A czíphrust főzzék meg borban kenyir héya alatt, es abban adgyanak innya, meg gyógyul.
- 101 *Fog fáias ellen.* Vegyed az epernek a levelit, főzd meg jo eczetben, es a levit vedd a fáio fogadra, ugy hogy az odvában mennyen; igen hasznos.
- 102 *Seris ellen.* Ohayat együtt borral kell öszve timporálni, az után meleg czipóban kell erőssen bé takarni, es ott annyira kell hadni, mig egy tyukmony meg

- sülne. Az után ki kell venni a meleg czipobul, ugy kell a serist véle kenni, használ.
- 103 *Hai nevelésről az leányoknak.* Az árva czelánt ha lugban meg főzöd, es fejedet gyakran mosod benne, szép sárga színű háiad liszen.
(Fül fáiásrul.)
- 104 *Hurut ellen.* A czuka háyával kend meg az gyermeknek melegen az talpát es a' tenyerit, használ.
- 105 *Ökleletről is gyermeknek.* Kend meg a tüznél czuka háyal ötet (a melegen a gyermeket, talpát es tenyerit, igen jo) semi gondya nem liszen.
- 106 *Keze vagy lába a kinek el törik.* Az len magot meg kell aszalni, meg törni, szítálni, erős eczetben meg füzni higan. Az melly embernek keze vagy lába meg törik, azzal kell bé kötni; hasznos orvosság.
- 107 *Fog fáiásrul.* A sindely mohát meg kell szepeu mosni, meg szaraitani, az után meg kell eczetben főzni, es egy kevés sotis belé vetni, es az tarczsa a fogán, de clöször meg mossa a száiat.
- 108 *Részezes emberrel a' bort ha meg akarod utáltatni.* Az minémü gomba terem a szolo tökén, tedd szerit azoknak, aszald meg, törd porrá, es add meg innya a részezes embernek. Az minémü pohárban vagy edénben meg adod innya, többet az után nem ihatik, csak annyit a mennyi ment abban az edényben.*
- 109 *Mas ugyan azonrul.* Fogy meg (.) egy pioczát, száricz meg es törd meg porrá, add meg innya a részezes embernek egy pohárban, es soha annál többet nem iszik.
- 110 *Más próbált dolog ugyan azonrul.* Fogy szép fris három keszeget a vagy halaczkat, ölezd meg őket borban, akar minémü edényben, azt a bort a kinek adod meg innya, az után az az ember mulattságban egyszer több bort annál meg nem ihattya.
- 111 *Viszontag ha akarod, hogy az az ember ugy inna a bort, mint annak előtte, tehat így czelekegy.* Viszontak ted szerit három halaczkanak, tedd egy szép edényben, végy a vagy tölcz egy kevés bort, a mennyit meg ihatnal. Vezd hamariában abban a borban a három keszeget elevenen, es id meg a halaczkákruul hamar azt a bort, es a halaczkakat ismeg uisza eppen erezd uizben elevenen, hogy meg ne hallyanak. Az után szinte annyi bort meg ihacz, mint annak előtte.
- 112 *Hogy semminémü vetisedet madarak ne egyék.* Minek előtte a magot el akarod vetni, nyul háyal kend meg kezeidet es tenyeredet, es semmi madár nem fogia enni, ha szinte ki hulnais az ut félre.
- 113 *Mákotis ha akarsz vetni.* Hasonlo képpen czelekedgyél.
- 114 *Verebek hogy buzádat ne egyék.* A veréb fiakat mig vakok égczd meg egy uy fazikban, az után keverd el annyi vizben, a mennyivel gondolod, hogy a földet meg öntözheted. Probatum est.
- 115 *Ragya hogy meg ne verie buzádat.* Verd le feiszidet vagy kapadat nyelirül, es az által tölcz a magot, a' ragya meg nem veri. Probált dolog.
- 116 *Üszögös hogy gabonád ne ligyen.* Mikor akár minémü gabonadat el veted, es sákbul ki töltöd, vigyázz, hogy a sákot a szánto földre ne rázd, es rá ne porozz. Probált dolog.
- 117 *Más azonrul.* Mikor vetni akarsz, diszno háyal kend meg kezeidet, es mikor gabonádat el veted, az üress sákokruul old le a madzagokat, es temezd bé a szánto földben ugy, hogy barona ki ne huzza.
- 118 *Galambok hogy szaporodgyanak.* Babuknak, a vagy dutkának a fciét tarczsa kosárookban, a vagy a galamb házban, es szaporodnak.

- 119 *Ezekén kívül* lopd el a kuldus pálczáját, es ted ki oda, a hol a galambok által ki s bé járnak raita.
- 120 *Item.* A' szánto embertül lodt [!] el az eke fát, es azon kippen czelekedgyel, mint a kuldus pálczával; clegendő galambod leszen.
- 121 *Galambokat ha valabonman el akarod vadítani, így czelekedgy.* A galamb házban vezd bé az holt rákat, es szagátul mind el mennek a galambok, es el vadulnak.
- 122 *Hideg lelésről.* A melly diot kikeletkor elsöben találsz hármát, azokat ed meg, es nem bánt azon esztendőben az hideg.
- 123 *Bort a melly ember ki veti.* Leg elsöben mikor látod az eper levelit, azt ed meg, es az után a bort ki nem veted.
- 124 *Item.* Mikor a bort ki veted, valaki barátid közzül fogion tenyeriben, és abban a minémü ételt találnek, száraiczák meg, es alattomban ételben, a vagy italban annak az embernek adgyák meg innya. Az után soha ki nem veti.
- 125 *Palánta magot mikor vetz, hogy bolha meg ne egye, a vagy pap maczka.* Végy a kalmártul két pinz ára bobkát, azt főzd meg uizben, es mikor meg hült, áztazd meg abban a vizben a palanta magot, es ha meg dagad, az után vezd el, semminémü hernyu nem fogia bántani.
- 126 *Rab szabadításarul.* Kigyo mikor békát akar meg enni, mogyoro pálczával szabadiczd meg ezeket egymástul, ugy, hogy a pálczát meg ne viressiczd, es a kígyot békával . . .*
- 127 . . . es vegyicze meg az olyan aszony azt a teiet akár minémü italban, es igya meg. Az után teherben esik. Probatum est.*
- 128 *Ember ha nem ganaiozhatik, vagy nem vizelhetik.* Kerezd fel a töknek inát, es közd által raita, három vagy nigy szerrel, es el indul.
- 129 *Mirigy ellen, a ki baldös.* Ha borban meg főzöd es meg iszod a feiér ürömnék levit, meg gyogyul.
- 130 *Füle a kinek fái.* Föld meg a feiér ürmöt, es tarcz a meleg páráiára a füledet. meg gyogyul.
- 131 *Kigyo vagy skorpio kit meg mar.* A fokhagymát meg egye, es meg törice, es a sebit kenneye véle, meg gyogyul.
- 132 *Turos lábak ellen.* Végy mizet, eczetet, timsot, fenyü magot, (so) szurkot, tikmony szikit, azt kell köziben keverni, vagy erőssen meg főzni. Annak utánna eleven kényesöt kell köziben vetni, es az után öszve kell törni, rea borítani, es meg gyogyityta.
- 133 *Büddös sebrül.* Végy mizet, es olvazd meg a tüznel, es ved vizit a rutának egyben tímporálván, es kennyed véle.
- 134 *Mirigy ellen.* A farkas alma levelinek ved vizit egy üvegben, es három czeppet vegyen a száíában a kin ösméred, hogy mirigy vagyon.
- 135 *Égésről.* Bárány faggyut, vaiát, tikmony(at) székit. Tüz nélkül ezeket meg kell olvasztani, es az után ruhára kenni, azzal közd, meg gyogyul.
- 136 *Illatozásról; a ki nem illatozhatik.* Vegyed a fiér [!] ürmöt, es mikoron nem tudnáia, tegyed a feie alá, általán fogvást illatozhatik.
- 137 *A ki nem albatik, es feie fái.* Végy feiér ürmöt, es az levelit törice meg, es uizben főzze meg, es szép ruhára tegye, es kösse bé véle a feiét. Nagy faidalmokat el viszen rola.
- 138 *Régi rothbat sebrül.* Aszald meg a farkas almát, es szípen törd meg aprora, es hinczed azzal a porral a sebet, meg gyogyul.
- 139 *Kelevény ellen.* Föld meg a feiér mályvának gyükerit, es azt meg törvén keminy kelevényre ted reá, meg lagyityta.

- 140 *Item.* Az mályvának magva minden kemény kelevényéket meg gyógyít, es meg lágyít. Ekkeppen használ a tagoknakis a kik meg dagadoznak.
- 141 *Sül ellen.* Bárány faggyuval elegyítvén az árva czelánt, örössen öszve kell törni, a vagy fazikban öszve forralni, es az kilső szül ellen igen használ, de io (es) erőssen meg kell (kell) kenni vélc, ne gondoly vélc, vagy iár vire, vagy nem.
- 142 *Contra pestem.* Fehér üröm, ruta, dio, bors, fenyümag. Ezeket egyben kell törni, es eget borban öszve kell szürni, az levit betegnek innya kell adni, es az sonkolyát a kelevinte kell kötni; hasznos.
- 143 *Szakadásrul; a ki meg szakad, hogy vízelletit meg nem tarthattya.* Az apro boitoriánt föld meg borban, sozd meg, es azt gyakran igya, meg gyógyul.
- 144 *A [ki] az ágyban vízellik.* A fekete gyapár füvet föld meg borban, es gyakran igyál, el hágy.
- 145 *Item.* Az saláta magot törd meg, es ad meg innya az olyan embernek; jo. *Probatum est.*
- 146 *Mirigy ellen.* Az eger fark füvet föld meg borban kenyir héy alatt, szürd meg, tölcz üvegben, es abbul igyál.
- 147 *Fene ellen.* A farkasnak a czontyát igezd meg, törd meg, es azzal hinczed.
- 148 *Okádas ellen.* A bab füvet keczke teiben föld meg jól, es azt igyad, hasznos.
- 149 *Has fáiasrul.* Az uti füvet föld meg, es id meg a levit; minden belső betegséget meg gyógyít.
- 150 *Köszvényes lábbrul.* A nyulnak a virit melegicz meg, es azzal kend a lábát, használ.
- 151 *Constipatio ellen.* A mályvának a tövit föld meg kenyir héy alatt, es id meg; az után meg indul a folyása.
- 152 *Szülésnek nehéz voltárul.* Végy pápa füvet, a kit másképpen kárdusnakis hinak, ha találsz, tégy szapora füvetis köziben, föld meg eczetben, ad meg innya betegnek, használ.
- 153 *Béle ha valakinek alá száll.* Az veres kaposztát szaggazd meg, es fa oliat ves reá, egy marok sotis, forrald jól fel. Annak utánna tedd az beteg ember alá, es közd által vele, a mennyire el türheti, ezt czelekedd ketszer vagy háromszor, meg gyógyul.
- 154 *Béka ha emberben vagyon.* Feiér ürmöt, fekete ürmöt es centaureat föld meg erőss eczetben, es ad innya éhgyomorra ketszer vagy háromszor, es meg hal az emberben.
- 155 *Kigyó a kiben vagyon.* A kigyó hagymát borban föld meg es idd meg, de egy kiczinnyégy meleg ligen; az kigyó mingyárást ki iün belöle.
Amen, ugy legyenek hasznossak ezek az orvosságok. [Istennek nevenek?]